

Handläggare
Oltner Jenny

Datum
2012-06-12

Diarienummer
KSN-2011-0400

Kommunstyrelsen

Redovisning av uppdrag: Inventering av aktiviteter kring etiskt handlande

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att lägga kommunledningskontorets redovisning till handlingarna för beaktande i arbetet med kommande upphandlingspolicy.

Ärendet

Kommunstyrelsen (KS) beslutade den 9 februari 2011 (§ 29) att avstå från att ansöka om diplomering som Fairtrade city samt att uppdra till kommunledningskontoret att inventera aktiviteter som görs för att stimulera etiskt handlande och föreslå åtgärder för att utveckla arbetet.

Etisk handel kan definieras som handel med varor som producerats med särskilda krav på arbetsförhållanden, jämlikhet etc. Områden där det kan vara särskilt relevant att ställa etiska krav är vid produktion av livsmedel, gatsten, textilier och kontorsmaterial.

Kommunledningskontoret har i skrivelse ombett samtliga nämnder, styrelser och bolag att inkomma med en inventering av vilka aktiviteter som görs för att stimulera en ökning av andelen inköpta etiska varor. En sammanfattning av svaren, kompletterat med ytterligare utredning under mars och april 2012 ger följande bild:

I den mån aktiviteter för att stimulera etiskt handlande görs så är det främst i form av upphandling av varor. Även information och utbildning har genomförts men i mindre skala. Remissinstanserna skriver inte sällan att de förutsätter att etiska krav ställs i de gemensamma avtalen där så är relevant. I de fall svaren hänvisar till konkreta inköp av varor, blir det tydligt att begreppet etisk ofta likställs med miljömässigt hållbar. Att ställa krav på miljöanpassad produktion av varor och tjänster är betydligt mera vanligt.

Enligt uppgift från Teknik och Service, som genomför ett stort antal upphandlingar för kommunens räkning, arbetar de flesta av kommunens större avtalsleverantörer systematiskt med Corporate Social Responsibility (CSR). CSR innebär bl a att arbeta med och ställa krav på sina underleverantörer på miljömässig hållbarhet, etisk anskaffning samt att bejaka mänskliga rättigheter.

Livsmedel

Teknik och Service har för kommunens räkning tecknat ramavtal inom livsmedelsområdet. Där har man valt att inom viss produktområden (ex bananer och kaffe) endast efterfråga produkter som är ekologiska. Dessa produkter är de som visas i avtalsdatabasen vid avrop. Merparten av avroparna köper därför dessa produkter, men det finns också de som väljer konventionellt producerade produkter som också finns hos leverantören.

I ramavtalet för livsmedel finns möjlighet att avropa kakao, socker, honung, ris, te, choklad, svart- och vitpeppar, olja, torkad frukt, juice som är framställda med etisk hänsyn. För alla kaffe produkter har dessutom krav ställts på att uppfylla produktionsregler enligt de åtta kärnkonventioner som identifierats av ILO (International Labour Organisation).

I de produktsortiment där rättvisemärkta varor finns, kan man se att i de fall som inget principiellt beslut tagits (liknande bananer och kaffe) så är avropsandelen relativt låg jämfört med de konventionellt producerade varorna i samma sortiment. Detta är sannolikt dels en effekt av att prisbilden generellt sett är högre för de rättvisemärkta varorna, dels för att de etiska varorna inte har marknadsförts på något särskilt sätt

Gatsten och textilier

För gatsten har kraven och uppföljningen skärpts från kommunens sida efter att det för några år sedan via media blev känt att arbetsförhållandena i det producerande landet var mycket dåliga.

Vid upphandling av textilier kan däremot inte inventeringen redovisa att några särskilda etiska krav har ställts i kommunens avtal. Däremot ställdes miljökrav vid en möbelupphandling som Teknik och Service genomförde nyligen. Miljökrav kan indirekt spela roll även för arbetsförhållandena i det producerande landet då stora mängder kemikalier används vid framställningen av möbler.

Kontorsmaterial

Teknik och Service har inom området kontorsmaterial tecknat avtal med ett företag som arbetar med CSR. De ställer i sin tur krav på sina underleverantörer att arbeta i enlighet med dessa principer. I upphandlingen av kontorsmaterial valdes ett sortiment med vanligt förekommande produkter ut (bland annat penna, block, pärm) där det ställdes särskilda krav utifrån principerna om CSR.

För att få kommunens avropare att välja de hållbara alternativen görs vanligen en så kallad ”nettoprislista” där dessa produkter visas. Med hjälp av nettoprislistan styrs avroparna mot de

produkter där särskilda krav har ställts. Systemet med nettolista fungerar bra enligt ett stickprov på gaffelpärm. Kommunens avropare valde i 57 procent av fallen den gaffelpärm som rekommenderades.

Den medvetne avroparen kan även, i kommunens e-handelssystem (Agresso), välja att endast söka efter produkter med märkningar/certifieringar (bla Svanen, Krav, EU-blomman). Även här kan således avropare styras mot ett utvalt sortiment.

Övriga aktiviteter

Vård och bildning har som mål att ”öka andelen etiska varor”. I tillhörande handlingsplan är dock fokus framförallt på miljö. Aktiviteter som genomförts med fokus på etisk handel är främst i inköp av olika varor men även i kommunikationsverksamhet i ex Naturskolan och träffar för Kost- och restaurang i länet. På gruppboenden handlas mat för de boendes räkning och där finns möjlighet att handla etiska varor om kunden så önskar.

Uppsala kommun sponsrar även Ekoguiden, en webbaserad söktjänst för ekologiska och etiska produkter och tjänster i olika städer i Sverige.

Föredragning

Inventeringen av vilka aktiviteter som görs för att stimulera etiskt handlande visar att upphandling är det verktyg som hittills använts mest frekvent. Kommunen kan ställa krav i upphandling och uppmuntra till avrop av de produkter som är producerade med etisk hänsyn.

Det är dock viktigt med en helhetssyn. Olika faktorer såsom ekonomi, miljö, sociala/etiska hänsyn samt djurskydd har alla en roll att spela. Krav som kommunen ställer i upphandlingar bör därför innehålla samtliga aspekter, väl avvägda mot varandra och där så är relevant med hänsyn till den upphandlade varan.

Kommunledningskontoret arbetar med att revidera nuvarande upphandlingspolicy. I kommunens nuvarande upphandlingspolicy finns skrivningar om djurskydd, miljö och klimat men inte om etiska och sociala hänsyn. Kopplingen till hållbar utveckling kan förstärkas.

Policyn kommer att efterföljas av riktlinjer och vägledning i hur olika krav kan ställas och hur uppföljning av kraven kan genomföras. För att de nya kraven därefter ska få genomslag i organisationen ska det vara tydligt för avroparen vilka produkter som uppfyller sådana uppställda krav.

Ekonomiska konsekvenser

Att göra generella uttalanden om de ekonomiska effekterna av ökad andel etiska varor i kommunens inköp är svårt. Att köpa varor där miljömässiga, sociala/etiska krav har ställts vid produktion kan innebära högre inköspriser. Ett sätt att minska kostnaderna är att, precis som Uppsala kommun redan har påbörjat, börja ställa krav på ett fåtal utvalda produktområden och utvidga först när effektiva sätt att hålla kostnaderna nere har utvecklats.

I sammanhanget kan noteras att en utvärdering genomförd 2010 på uppdrag av den Europeiska kommissionen visade att den totala livscykelkostnaden för upphandling med miljökrav jämfört med upphandlingar utan miljökrav resulterade i ungefär lika eller 1 procent lägre totalkostnad.

Kenneth Holmstedt
stadsdirektör

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum: 2012-06-18

§ 151

**Redovisning av uppdrag: Inventering av aktiviteter kring etiskt handlande
KSN-2011-0400**
Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

att lägga kommunledningskontorets redovisning till handlingarna för beaktande i arbetet med kommande upphandlingspolicy, samt

att Uppsala kommun ska ansöka om diplomering som Fairtrade city.

Yrkande

Erik Pelling (S) yrkar med instämmande av Maria Gardfjell (MP) och Ilona Szatmari Waldau (V) bifall till kommunledningskontorets förslag, samt att Uppsala kommun ska ansöka om diplomering som Fairtrade city.

Beslutsgång

Ordföranden ställer proposition på bifall till resp avslag på kommunledningskontorets förslag och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Ordföranden ställer proposition på bifall till resp avslag på Erik Pellings (S) yrkande och finner att arbetsutskottet avslår yrkandet.

Votering begärs och verkställs. Härvid beslutar arbetsutskottet med fyra nej-röster mot tre ja-röster att bifalla Erik Pellings (S) yrkande. **Ja-röster** avges av Fredrik Ahlstedt (M), Stefan Hanna (C) och Ebba Busch (KD). **Nej-röster** avges av Marlene Burwick, Erik Pelling (båda S), Maria Gardfjell (MP) och Ilona Szatmari Waldau (V).

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande